

15 Αυγούστου 1940...τορπιλισμός της "ΕΛΛΗΣ"

Αστυρματος

Παρασκευή 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1940

ΕΤΟΡΠΙΛΙΣΘΗ ΧΘΕΣ
ΤΟ ΚΑΤΑΔΡΟΜΙΚΟΝ "ΕΛΛΗ",
ΥΠΟ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΥ
ΕΞΩ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ
ΕΒΥΘΙΣΘΗ ΦΛΕΓΟΜΕΝΟΝ
παρὰ τὸν ἡρωϊσμόν τοῦ πληρώματος

Χθὲς τὴν πρῶτην περίω...

«Ἑλλη» ἐρρίφθησαν
ΕΚ ΤΩΝ ὁποίων τὸ ἐπληξεν ἡ μία

"Με βαθείαν οδύνην αναγγέλομεν την απώλειαν του ευδρόμου ΕΛΛΗ ηγκυροβολημένου εις τον ὅρμον Τήνου ὅπου εἶχε καταπλεύσει προς απόδοσιν τιμῶν εις την θαυματουργόν Εἰκόνα της Θεομήτορος.Το πλοῖον σηματοστόλιστον εβλήθη δια τορπιλλῶν αγνώστου εθνικότητος υποβρυχίου.

Ερμνεύων τα οδυνηρά αισθήματα του Ελληνικοῦ λαοῦ απευθύνω θερμόν χαιρετισμόν προς τον Κυβερνήτην το Επιτελείον και το πλήρωμα της ΕΛΛΗΣ οἵτινες ἐπραξαν το καθήκον των συμφώνως προς τας παλαιάς ναυτικές Ημῶν παραδόσεις και εκφράζω την συμπάθειαν μου προς τα θύματα του αδοκῆτου τούτου τορπιλλισμοῦ"

Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως

Υπουργός των Ναυτικών

Ιωάννης Μεταξάς

Δημήτρης Γκόλιας

"Η όλως απροσδόκητος είδησις περί τορπιλλισμού και βυθίσσεως της ΕΛΛΗΣ με ελύπησε βαθύτατα .Συμμεριζόμενος δε την θλίψιν την οποίαν δοκιμάζει το Βασιλικόν Πολεμικόν Ναυτικόν επί τη απώλεια ταύτη αλλά και Υπερήφανος δια την ευψυχίαν και την πειθαρχίαν την οποίαν επεδείξατο το πλήρωμα της ΕΛΛΗΣ παρακαλώ Υμάς κύριε Πρωθυπουργέ όπως εκφράσητε προς το Β.Π.Ν τους Αξιωματικούς , Υπαξιωματικούς και Ναύτας της ΕΛΛΗΣ και ιδιαίτερα πρός τας οικογενείας των θυμάτων του τορπιλλισμού την θερμοτάτην μου συμπάθειαν".

Γεώργιος Β'
Βασιλεύς των Ελλήνων

Εν Τατοίω 15 Αυγούστου 1940.

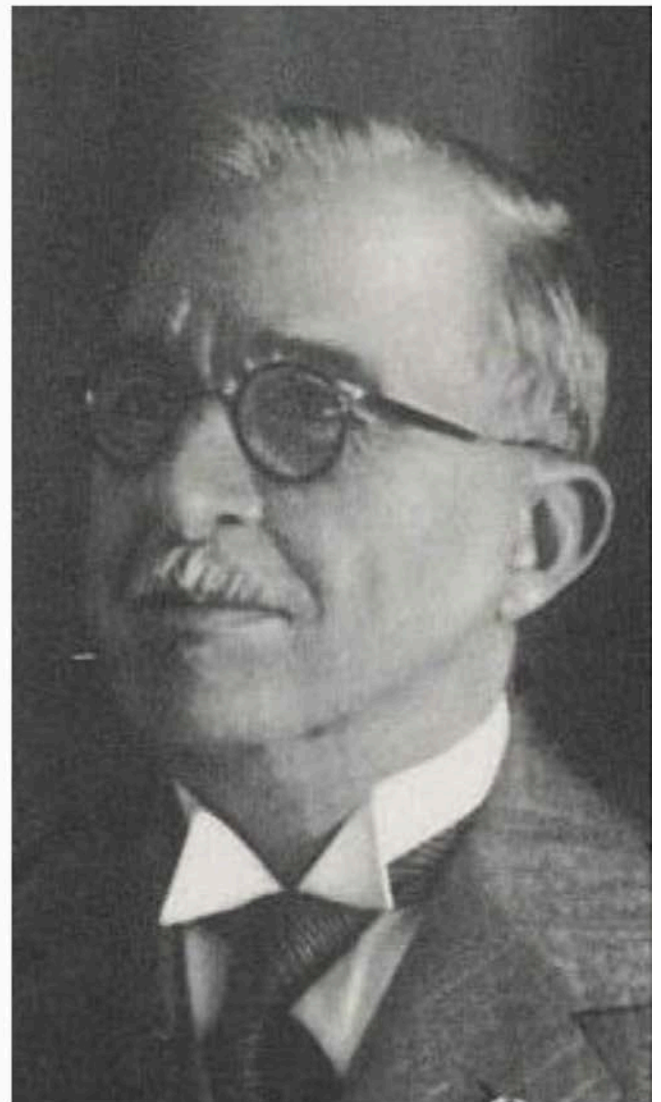

Ο Ιωάννης Μεταξάς σε τηλεγράφημα που απέστειλε αμέσως μετά την βύθιση από τους Ιταλούς της "ΕΛΛΗΣ" στις αρχές της Τήνου, διαβεβαίωσε ότι θα φροντίσει για την ασφαλή επιστροφή των προσκυνητών.

Τα αντιτορπιλλικά " Βασιλεύς Γεώργιος" και " Βασίλισσα Όλγα " θα είναι αυτά που θα συνοδεύσουν στον Πειραιά τα πλοία με τους προσκυνητές. Και δεν ήταν τυχαίο που ελάμβανε τόσο αυστηρά μέτρα, αντιλαμβανόμενος ότι οι Ιταλοί ήταν ικανοί για μεγαλύτερη κορύφωση αυτών των εχθρικών πράξεων ενός ακήρυκτου ακόμη πολέμου. Λίγες ώρες αργότερα, στις 18:20 οι ανησυχίες του επιβεβαιώθηκαν, δυο ιταλικά αεροσκάφη πραγματοποίησαν επίθεση εναντίον του πλοίου ΦΡΙΝΤΩΝ ενώ αυτό έπλεε από τα Χανιά προς το Ηράκλειο. Στη γέφυρα του ΦΡΙΝΤΩΝ βρισκόταν ο περίφημος Πλοίαρχος Γιώργος Βεής ή Μπέης (μεταπολεμικά πλοίαρχος στα ΔΕΣΠΟΙΝΑ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ) ο οποίος κάνοντας επιδέξιους χειρισμούς απέφυγε τις ιταλικές βόμβες. Το ΦΡΙΝΤΩΝ επέστρεψε σώο στο λιμάνι του Πειραιά με μόνα σημάδια απ' όσα είχαν διαδραματιστεί, τα σπασμένα τα παράθυρα των σαλονιών του.

Το ΦΡΙΝΤΩΝ το 1939-1940, με την ελληνική σημαία
ζωγραφισμένη κάτω από τη γέφυρα, σε ένδειξη
ουδετερότητας.

Ο τορπιλισμός της «ΕΛΛΗΣ» και η προσπάθεια του Έλληνα κυβερνήτη να βυθιστεί μαζί της. Πώς “πλήρωσε” το ιταλικό υποβρύχιο την ύβρι. Στις αρχές Αυγούστου 1940 η διοικούσα επιτροπή του Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου ζητούσε με επιστολή της προς το Υπουργείο Ναυτικών, την αποστολή πολεμικού πλοίου στο νησί ώστε να λαμπρύνει με την παρουσία του τις εορταστικές εκδηλώσεις προς τιμή της Παναγίας.

Το υπουργείο ανταποκρίθηκε θετικά και έστειλε το καταδρομικό «ΕΛΛΗ», παρά τις τεκμηριωμένες αντιρρήσεις του Αρχηγού Στόλου Επ. Καββαδία.

Ο έμπειρος αξιωματικός ζητούσε τη συγκέντρωση όλων των πλοίων στον ναύσταθμο Σαλαμίνας προκειμένου να προστατευτούν από την ολοένα αυξανόμενη ιταλική επιθετικότητα.

Ανήμερα της 15ης Αυγούστου το ελληνικό καταδρομικό αγκυροβόλησε 550 μέτρα από τον μεσημβρινό λιμενοβραχίονα της Τήνου.

Η ατμόσφαιρα στο σημαιοστολισμένο πλοίο ήταν πανηγυρική.

Μόνο ο κυβερνήτης Αγ. Χατζόπουλος, εμφανώς ανήσυχος, διέταξε τη λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων ασφαλείας: τήρηση στεγανών εν πλω, ο λέβητας σε πλήρη πίεση και τα αντιαεροπορικά πυροβόλα σε ετοιμότητα. Ωστόσο η επίθεση δεν θα ερχόταν από τον αέρα, αλλά από τον βυθό. Κατά τις 07.00 εμφανίστηκε ένα ιταλικό αναγνωριστικό αεροπλάνο το οποίο, αφού διέγραψε δύο κύκλους πάνω από το λιμάνι, αποχώρησε.

Κανείς δεν έδωσε ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός.

Οι Ιταλοί συνήθιζαν αυτού του είδους τις «επιδείξεις».

Επρόκειτο όμως για αναγνώριση εν όψει επικείμενης υποβρυχιακής επίθεσης.

Στις 08.25 οι φωνές του αρχικελευστή Κατσαϊτη έσκισαν τον αέρα: «Τορπίλη δεξιά, τορπίλη δεξιά».

Η φωνή του διακόπηκε από τον πάταγο μιας τρομακτικής έκρηξης η οποία ανασήκωσε το πλοίο από την επιφάνεια σαν παιδικό παιχνίδι!

Πολλοί άνδρες έπεσαν στη θάλασσα. Για λίγα λεπτά κανείς δεν γνώριζε τι είχε συμβεί.

Κομμάτια σάρκας, φωτιά, καπνοί και βογγητά πληγωμένων συνέθεταν ένα σκηνικό κόλασης.

Ο κυβερνήτης ανέκτησε γρήγορα την ψυχραιμία του και έδωσε διαταγές περίθαλψης των τραυματιών, διάσωσης των ανδρών που βρίσκονταν στη θάλασσα και ρυμούλκησης του πλοίου.

Εν τω μεταξύ άλλες δύο τορπίλες εξερράγησαν πάνω στον λιμενοβραχίονα, έχοντας προφανώς ως στόχο τα επιβατηγά που βρίσκονταν μέσα στο λιμάνι, κατάφορτα με προσκυνητές.

Το επιβατηγό ατμόπλοιο «ΕΣΠΕΡΟΣ» με κυβερνήτη τον ηρωικό Γεράσιμο Φωκά έσπευσε σε βοήθεια του πληγωμένου καταδρομικού.

Ωστόσο, μετά από δύο ώρες εναγώνιων προσπαθειών το «ΕΛΛΗ» άρχιζε να βυθίζεται, παρασύροντας στον υγρό του τάφο και εννέα μέλη του πληρώματος.

Ο κυβερνήτης Χατζόπουλος θέλησε να μοιραστεί την τύχη του πλοίου του, ωστόσο οι αξιωματικοί του τον πήραν «σηκωτό» και επιβιβάστηκαν σε μια σωστική λέμβο.

Μόλις ο Μεταξάς πληροφορήθηκε το συμβάν, αναζήτησε τους αξιωματικούς του πλοίου.

Αφού πληροφορήθηκε τα τεκταινόμενα διέταξε να γίνει η δοξολογία και η περιφορά της εικόνας σα να μη συνέβη τίποτα.

Επίσης απαγόρευσε την έκφραση της παραμικρής υπόνοιας σχετικά με την εθνικότητα του επιτιθέμενου υποβρυχίου. Οι Έλληνες εμπειρογνώμονες διαπίστωσαν εύκολα την ιταλική ταυτότητα του υποβρυχίου από τους σειριακούς αριθμούς στα κομμάτια των τορπιλών .

Μετά τον πόλεμο διαπιστώθηκε ότι επρόκειτο για το Delfino με κυβερνήτη τον Τζιουζέπε Αϊκάρντι.

Η κυβέρνηση όμως απέφυγε να ανακοινώσει οτιδήποτε για την εθνικότητά του και προσπάθησε ως την τελευταία στιγμή να αποφύγει κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως πρόκληση.

Παράλληλα όμως, διέταξε όλους τους στρατιωτικούς σχηματισμούς να προετοιμαστούν με την ύψιστη διακριτικότητα για την επερχόμενη σύγκρουση, καθώς ήταν φανερό ότι η φασιστική Ιταλία είχε δώσει τον λόγο στα όπλα.

Η νέμεσις πάντως για την ανανδρή ιταλική ενέργεια ήλθε σχεδόν τρία χρόνια αργότερα.

Στις 23 Μαρτίου 1943 και ενώ το υποβρύχιο Delfino επιχειρούσε στον Τάραντα στη Νότια Ιταλία, βυθίστηκε παρασύροντας μαζί του και τα 28 μέλη του πληρώματος, που είχαν συμμετάσχει στον τορπιλισμό της «ΕΛΛΗΣ».

Ο μόνος επιζών ήταν ο πρώην κυβερνήτης Αικάρντι, ο οποίος, αμέσως μετά τον τορπιλισμό του ελληνικού πλοίου, είχε παραδώσει τη διοίκηση στον Μάριο Βιολάντε. Πάντως ο Αικάρντι, ακόμη και μετά τον πόλεμο δήλωνε αμετανόητος για την ενέργειά του, η οποία ήταν έξω από το δίκαιο του πολέμου, εφόσον τορπίλισε πλοίο ουδέτερης χώρας.

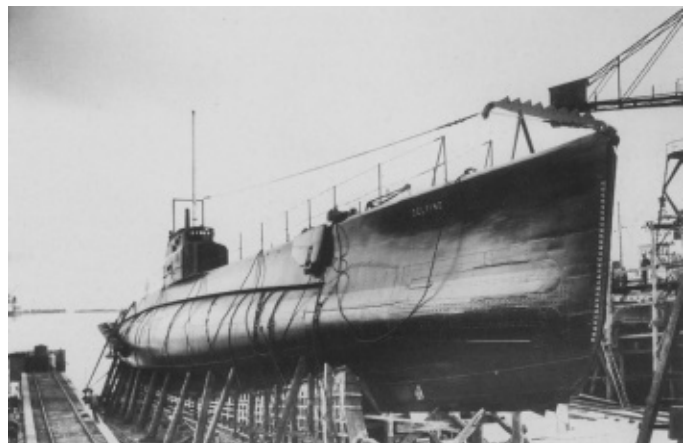
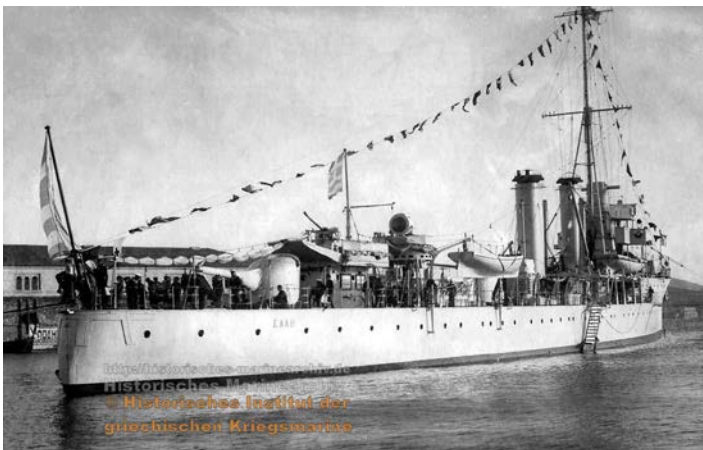
Το 1960 δήλωσε στο περιοδικό Τεμπρο: «Δεν είχα ούτε δισταγμό ούτε ταλάντευση. Είχα συνείδηση ότι εκτελώ μια στρατιωτική διαταγή, η οποία δεν έδινε περιθώρια για αμφιβολίες (σ.σ. η διαταγή είχε δοθεί από τον υπερφίαλο Ιταλό διοικητή της Δωδεκανήσου Ντε Βέκι).

Σήμερα τρέφω για την Ελλάδα αισθήματα συμπάθειας και θαυμασμού...

Αλλά, τότε, πέρα από κάθε αμφιβολία βρισκόμασταν σε αντίθετα στρατόπεδα (σ.σ. η Ελλάδα όμως τότε ήταν ακόμη ουδέτερη χώρα).

Από ότι ήξερα η διαταγή που είχα πάρει μπορούσε να αποτελέι το προοίμιο για μια άμεση, κανονική είσοδο στον πόλεμο».

Πηγή Mixanitouxronou he Νίκος Γιαννόπουλος Ιστορικός

Η μυστικότητα και η τακτική του Μεταξά, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στον πόλεμο που ακολούθησε. Οκτώ μέρες μετά, 23-8-1940 τα ξημερώματα, άρχισε η μυστική επιστράτευση των μονάδων της Ηπείρου, χωρίς οι Ιταλοί να πάρουν μυρωδιά.

-1-

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΝ ΑΛΒΑΝΙΑ ΤΟΥ 28ου ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΠΕΖΙΚΟΥ

(28-10-40 με 13-3-41)

(Συνταχθεῖσα ἀπὸ μνήμης καὶ ἀπὸ ἀτομικὰ ἡμερολόγια Ἀ-
ξιοματικῶν)

Χ Α Ρ Τ Α Ι : 1) 1:100.000 ΚΟΡΥΤΣΑΣ, ΜΟΣΧΟΠΟΛΕΩΣ, ΔΕΣΚΟΒΙΣΙΟΥ ΚΑΙ
ΒΕΡΑΤΙΟΥ
2) 1: 50.000 ΜΕΡΙΝΙΣ, ΝΤΟΜΠΡΟΥΤΣΑ ΚΑΙ ΓΚΑΑΒΙΑ

I. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΟΥ 28ου ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΥΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΟΥ

Τὸ ἐν ΑΜΥΝΤΑΙΩ 8ον Κέντρον Ἐπιστρατεύσεως, συσταθὲν τὴν 16ην Δεκεμβρίου 1939 ἔχον δὲ τὴν Διοίκησιν καὶ τοῦ Ἱκτομέως ΒΕΥΗΣ εἶχεν ὡς ἐπιστρατευομένην ἀποστολὴν τὴν συγκρότησιν:

- α) τοῦ 28ου Πεζ. Συντάγματος μεῖς ἄνδρας τοῦ Νομοῦ Φλωρίνης καὶ ἐξ ἀποστολῶν
- β) τοῦ IXου Ὁρεινοῦ Χειρουργεῖου
- γ) τοῦ IXου Νοσηλευτικοῦ Τμήματος , καὶ
- δ) τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ Ἱκτομέως ΒΕΥΗΣ

Τὴν 23ην Αὐγούστου 1940 καὶ ὥραν 6ην, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἱπουργεῖου τῶν Στρατιωτικῶν, κοινοποιηθείσης εἰς τὸν 8ον Κ. ἐπειγόντως, ὑπὸ τῆς IX Μεραρχίας, εἰς ἣν τοῦτο ὑπῆγετο, ἤρξατο ἡ ἐπιστράτευσις τῶν I καὶ II Ταγμάτων τοῦ 28ου Πεζ. Συν/τος, τοῦ μὲν Iου εἰς τὸ χωρίον ΚΑΒΙΑΙ, τοῦ δὲ IIου εἰς τὸ χωρίον ΣΥΝΟ- ΝΕΡΟ. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπεστράτευσθαι ἐπίσης καὶ τὸ Ἱκτομέος ΒΕΥΗΣ.

Ἀπὸ τῆς 10ης ὥρας τῆς 23ης Αὐγούστου 1940 ἤρχισαν νὰ προσέρχωνται, ἐνθουσιῶντες, οἱ ἑφεδροὶ τῶν πλησιεστέρων χωρίων.

Ἡ ἐπιστράτευσις τοῦ μὲν Ἱκτομέως ΒΕΥΗΣ ἐπερατώθη αὐθιμέρον, τῶν δὲ ὡς ἀνω δύο Ταγμάτων ἐπερατώθη τὴν 16ην ὥραν τῆς 25ης Αὐγούστου καὶ ὅχι, ὡς ἔδει σύμφωνα μετ' τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως, τὴν 18ην ὥραν τῆς 24ης Αὐγούστου.

./.